

BUITEN

24^E JAARGANG N^O. 40

ZATERDAG 4 OCTOBER 1930

Foto G. Schneider

AAN HET THUNER MEER

Redactrice: RO VAN OVEN

INHOUD:

HET ZEGEL VAN CONFUCIUS, DOOR MAX SURIENT (15)	BLZ. 470
SPIEZ EN OMGEVING (GEÏLL.), DOOR RO VAN OVEN	BLZ. 469, 472—473
PADDENSTOELEN (GEÏLL.), DOOR DR. G. S. MEULENHOF	BLZ. 474—475
NOORD-HOLLAND'S POLDERLAND (GEÏLL.), DOOR F. V. W.	BLZ. 476—477
TANTE TRUITJE, DOOR TANTE VAN TOENTERTIJD	BLZ. 476
APHORISMEN DOOR M. W. B.	BLZ. 478
HET PORZIA-PALEIS TE SPITAL AAN DE DRAU (GEÏLL.), DOOR A. F.	BLZ. 478
HET FEESTELIJK AFSCHEID VAN DE ZUIDERZEE (GEÏLL.), (SLOT) DOOR M. C. VAN ZEGGELEN	BLZ. 479
EEN SLIMME JAGER, DOOR H. E. KUYLMAN (2)	BLZ. 480
BEKRONING AAN EEN GEVEL IN DE NIEUWSTRAAT TE HOORN, BEGIN 18E EEUW (ILL.)	BLZ. 480

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS

Men gelieve alles wat de Redactie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Redactrice Mw. Ro van Oven, Emmastr. 15, Amsterdam, stukken voor de Administratie aan de Uitgevers N.V. Scheltema & Holkema's Boekhandel en Uitgevers-Mij., Rokin 74—76, Amsterdam, Met de toevoeging: „Voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht, ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Nieuw verschenen nummers 25 cts., oudere 50 cts.

Het zegel van Confucius

I5) DOOR MAX SURIENT
ELFDE HOOFDSTUK

SHUN Fen was even middeleeuwsch in haar bouwtrant als in haar manieren en gewoonten; en behalve het breede Pad der Millioen Zaligheden was er niet een van haar kronkelende, nauwe straatjes, dat breed genoeg was om een wagen door te laten. Zelfs op het midden van den dag drong er niet meer zonlicht tusschen de hoge huizen door dan om enkele lichtplekken te tooveren; en 's nachts heerschte er volslagen duisternis.

Als een der bewoners voor zaken of vermaak 's avonds de deur uit moest, nam hij zijn eigen verlichting mee in den vorm van lantaarns met vroolijk beschilderde zijde of geëlied papier, die gedragen werden op lange staken, zoodat de weg verlicht werd, terwijl de drager in de schaduw bleef — een voorzorgsmaatregel die heel verstandig was in een stad, die zoo veel gemakkelijke schuilplaatsen aanbood waaruit toovers te voorschijn konden springen.

In de laan der pakhuizen was 's avonds weinig verkeer en nog minder bewaking, want de Chineezen vertrouwen op de massieve soliditeit hunner vensterlooze gebouwen en op de sterkte van grendels en kettingen voor de bescherming van hun have en goed. Vóór de duisternis was gevallen, had het gepeupel iederen duimbreed grond doorzocht naar sporen van de vluchtelingen; maar in het idee, dat zij door een der zijwegen ontkomen waren en zich in een ander stadsdeel schuil hielden, waren de vervolgers afgetrokken en lag de laan nu verlaten.

Zonder molest kon het vreemd samengestelde en geleide troepje dus het pakhuis verlaten. Een plan bestond niet, behalve dat om op de een of andere manier de Heilige Veste te bereiken: doch hoe onzinnig een dergelijke onderneming ook zou geleken hebben in de oogen van iemand, die het in kalme overdacht, de mannen hier vereenigd vertrouwden ten volle dat het Macpherson — in den hypnotischen toestand waarin hij verkeerde — zou gelukken. Wat Macpherson zelf betrof, die scheen er geen oogenblik aan te twijfelen of ze hem wel zouden volgen, want nadat hij de grendels had teruggeschoven en de zware deur had geopend, keek hij zelfs niet rond om zich te overtuigen, dat zij megingen.

Daarop leidde hij ze zonder aarzelen door een warnet van stegen, dat zelfs een Indiaanschen padvinder bij helder daglicht in verlegenheid zou hebben gebracht, terwijl hier een duisternis heerschte zoo ondoordringbaar, dat zijn volgelingen elkaar moesten vasthouden; bovendien zonder een enkele maal het richtingsgevoel te verliezen, dat zijn enige gids kon zijn door de bochtige, slingerende wegjes.

Macpherson rechtvaardigde ten volle het vertrouwen, dat ze in zijn leiderschap hadden gesteld en eerst toen zij in een laan waren gekomen, vanwaar zij den rand van den ouden muur konden zien, die de Heilige Veste omgaf, had er iets plaats wat op overleg leek.

Tot hun groote vreugde bemerkten zij, dat achter dien muur volkomen rust heerschte; maar het schijnsel van kampvuren bewees, dat de poorten — waarvan zij er twee konden zien — streng bewaakt werden door de Keizerlijke troepen.

Macpherson had echter slechts halt gehouden om op verkenning uit te gaan en, zonder zich in 't minst te storen aan de op fluistertoon gevoerde conferentie achter hem, loerde hij voorzichtig in het rond en telde de gestalten die om het kampvuur zaten om op die manier de sterkte der beide wachtposten te schatten. Enkele minuten waren voldoende om hem de gewenschte inlichting te verschaffen en toen sprak hij voor de eerste maal sinds Jenkinson die vreemde macht op hem had uitgecefeld en richtte het woord tot Wong Tom in het Cantonsche dialect, dat hij verbazend vloeiend bleek te hanteeren.

„Kan jij zorgen, dat wij onmiddellijk worden toegelaten, als wij de poort hebben bereikt?” vroeg hij op een fluistertoon zoo duidelijk, dat allen hem konden verstaan. Wong Tom aarzelde en Macpherson hief dreigend zijn hand op en herhaalde zijn vraag met een vloek die hij alleen van een Yantze Kiang piraat kon hebben geleerd; wel een bewijs dat hij indertijd zijn boeventroep met ruwen tong en zware hand had geregeerd. De Chinees kromp onwillekeurig ineen en mompelde een verzekering, dat iedere deur in de Heilige Veste op zijn bevel geopend zou worden.

„Als je je vergist, reken er dan maar op, dat je spoedig tot je voorvaderen vergaderd zult worden”, zei Macpherson grimmig. „Wij hoeven geen tijd te verliezen met pogingen om naar binnen te sluipen; het is onmogelijk zoover te komen zonder bemerkt te worden. Als ik het teeken geef, moeten wij den oostelijken troep overvallen. Gedurende enkele minuten zullen wij in de meerderheid zijn — lang genoeg om de soldaten te overmeesteren en ons toegang te verschaffen, als wij de poort niet moeten open breken. Er gaat eenige tijd verloren eer het hoofdkwartier gealarmeerd is en dan nog tijd om naar binnen te dringen, zoodat wij vermoedelijk een vol uur speling zullen hebben voor het doel waarmee wij hierheen zijn gegaan”.

Het was een wanhoopsraad, maar niemand verzette zich, want achter ze wachtte hen een zekere dood en hun eenige kans lag dus vóór ze. Macpherson had juist gezien; de Chineesche soldaten zouden scherp letten op ieder, die trachtte ter sluiks naar binnen te komen, want de eunuch, Lat Kee, zou begrijpen hoe moeilijk het zou worden de bevelen zijner Keizerlijke Meesteres ten uitvoer te brengen, als het Wong Tom eenmaal gelukt was de beschutting van de Heilige Veste te bereiken.

Een oogenblik drukten Winton en Sternberg elkaar in de duisternis de hand, maar beiden zwegen, terwijl zij de gebogen gestalten van den half-bloed volgden, die steeds aan Macpherson's zijde bleef. Achter hen volgden Dick met Wong Tom aan zijn arm; want nu deed de leeftijd zich bij den Chinees gelden en, hoewel zijn sluwe geest even helder en krachtig bleef, weigerden zijn beenen den dienst na zooveel ongewone lichaamsbeweging en voelde hij zich zwak door voedselgebrek.

- Stil en geruischloos kropen zij terug in de straten, daar de schildwachten ze op de open ruimte onvermijdelijk in het oog hadden gekregen; doch even feilloos als te voren leidde Macpherson ze door het warnet van steegjes tot zij weer in het gezicht der Heilige Veste kwamen, en dezen keer juist tegenover een der kleinste poorten, eigenlijk een deurtje in den ouden muur, waar eenige soldaten de wacht bij hielden. Zoowat een half dozijn had dienst, terwijl een zestal anderen met een korporaal er heen wandelden om hun kameraden aftelossen. Nog steeds in het Cantonsche dialect — hoewel hij ze allen bij name noemde — gaf Macpherson zijn laatste instructies, terwijl hij wachtte tot de afgeloste soldaten weg waren gegaan.

„Wong Tom, jou taak is het die poort open te krijgen en te zorgen, dat ze open blijft, tot de laatste van ons troepje binnen is”, zei hij. „Dick, jij blijft bij hem en zorgt, dat hij dit bevel opvolgt. Wij drieën weten wat ons te doen staat. Wie ons den weg verspert of ons tracht te volgen, wordt neergeschoten. Blijf zoo dicht bij mij als ge kunt en vergeet niet, dat wie valt, blijft liggen; wij zullen geen tijd hebben de gewonden te verbinden of de dooden te begraven. En nu, voorwaarts!”

Dit bevel werd met zoo veel vuur opgevolgd, dat ze in rechte lijn voor den dag kwamen en de ongeveer drie honderd el aflegden, die ze scheidde van het kampvuur. Behalve het geluid van hun voetstappen op het plaveisel, geschiedde die aanval in diepe stilte.

Met een vlugheid, die boekdeelen sprak voor de lessen van hun buitenlandsche instructeurs, grepen de soldaten die bij het kampvuur lagen te luieren, naar hun wapens toen de mannen te voorschijn traden uit de schaduw, die ze verborgen had.

In het flikkerende schijnsel van het vuur leek het aantal der aanvallers veel grooter en Jenkinson, die er in het daglicht al schrikwekkend genoeg had uitgezien, nam groteske afmetingen aan zooals hij met groote, aapachtige sprongen voor de anderen uit draafde. Hij had den revolver, die Sternberg hem had aangeboden, van de hand gewezen en zwaaide nog steeds het groote zwaard, dat hij den beul had afhandig gemaakt.

De wachters losten een slecht gemikt salvo en toen kreeg de lafheid, — erfenis van tallooze geslachten — de overhand op de discipline van enkele maanden. Was Wong Tom's belofte van onmiddellijke toelating in vervulling gegaan, dan zou het bereiken van het doel een onbloedige overwinning zijn geweest, want na dit eene salvo gingen de soldaten aan den haal en lieten den weg naar de deur vrij.

Doch die poort, gemaakt met echt Tartarsche soliditeit en massiefheid, bleef gesloten niettegenstaande Wong Tom's bevel, eerst zachtjes geuit en toen dat onbeantwoord bleef, herhaald met luide stem en versterkt door een woedend getrommel met zijn vuisten. Tegen zoo een belemmering bezaten zij geen aanvalsmiddelen en de soldaten, wat bekomen van hun schrik toen zij zagen hoe gering het getal der vijanden was, staakten hun vlucht en, versterkt door de schildwachten en de aflossings-patrouille, keerden zij tot den aanval terug.

De minuten, die nu volgden gaven doorslaande bewijzen van de reden waarom de roovers van de Yangtze Kiang Macpherson zoo blindelings gevolgd waren, want hij bezat blijkbaar die onkwetsbaarheid, die de Chineezzen toeschrijven aan den man die in den strijd het gevaar zoekt — een betoovering die zich volgens hun geloof ook uitstrekt over zijn volgelingen. Zonder zelfs om te kijken om te zien of zijn metgezellen hem volgden, wierp hij zich op de naderende soldaten en stuitte, zonder hulp, de optrekkende oostelijke patrouille.

Jenkinson, grommend en gillend als een dol beest, maar met nog grooter woestheid, viel de troep aan die van den anderen kant kwam en veranderde tijdelijk hun opmarsch in een terugtocht. Winton en Sternberg namen een rustiger, maar mischien nog effectvoller aandeel in den strijd, want zij schoten met een nauwkeurigheid, die de Chineezzen niet kennen en maakten het daardoor den soldaten onmogelijk om juist te mikken. Maar al vochten zij nog zoo wanhopig, de strijd was hopeloos. Want er was nu alarm geslagen en van alle kanten ijlden versterkingen aan; terwijl, hierheen gelokt door het schieten en het trompetgeschal, uit de wereldlijke stad voortdurend hulpstroepen kwamen opdagen.

Tot hiertoe was de fortuin ze gunstig geweest in zooverre, dat nog niemand gewond was, ofschoon er in een wijden kring om de poort vele doode en gewonde Chineezzen lagen; maar

Winton wist dat het slechts een kwestie van minuten kon zijn, eer ze overweldigd waren. In het vertrouwen, dat Dick door zijn landcostuum en kennis van de taal nog eenige kans had te ontsnappen, wendde hij zich naar hem toe in de hoop dat het hem in de verwarring mocht gelukken de vrouw, die zij wilden redden, te helpen vluchten.

Doch Wong Tom stond alleen voor de deur, want met de vlugheid van een kat klauterde de jongen langs de gladde oppervlakte van den muur omhoog en was nog slechts een el van den bovenrand verwijderd. Slechts een jongen in de Chineesche stad grootgebracht kon dit waagstuk volbrengen; voor Dick en zijn speelmakkers echter was zulk klimmen een dagelijksch spel geweest en vingers en grijptenen vonden als vanzelf oneffenheden, die steun gaven aan hun lenige lichamen.

Doch wat de knaap nu deed was geen kinderspel, want de kogels floten om hem heen en, eenmaal begonnen, kon hij niet terugkeeren, terwijl het gevaar met iederen stap grooter werd. En hoezeer spoed ook vereischt werd, kon hij slechts duim voor duim vorderen. Doch hoe langzaam ook, hij kwam steeds hooger en juist toen de halve cirkel zich om hem sloot, schoot eerst zijn rechter hand naar boven en toen de linker en gelukte het hem den rand te grijpen.

Met een zwaai slaagde hij erin op den muur te springen en een kreet van verlichting ontsnapte Wong Tom's lippen, want hij wist dat aan de binnenzijde klimplanten groeiden, die den jongen de neerdaling mogelijk zouden maken. Maar, schijnbaar uit overmoed, liep de jongen vlug over den muur tot hij juist boven het poortje stond. Op het oogenblik, dat de woedende soldaten een salvo op hem losten, stak hij zijn handen omhoog en dook voorover van den hoogen muur de Heilige Veste binnen.

Met dien val verdween Winton's laatste hoop, want de troep was enorm versterkt en, aangevuurd door de kretten der bevolking, snelden zij ten aanval. Met het vaste voornemen nooit meer levend in handen der Chineezzen te vallen, plaatste hij zich in positie, terwijl hij het pistool in zijn linkerhand voor zich zelf bewaarde en dat in zijn rechterhand leeg schoot op de dicht aaneengesloten rijen der soldaten.

Weer stonden de drie vreemdelingen schouder aan schouder met hun rug tegen den muur vlak bij de deur, terwijl Wong Tom er ineengedoken vóór zat, gebeden mompelend tot de goden, die hij zoo lang had gediend en die hem schenen te hebben verlaten in het uur zijner benauwenis.

De dood — of erger — scheen onvermijdelijk en als om ze daarvan reeds een voorproefje te geven, hielden de soldaten halt voor hun slachtoffers, wie ontkomen niet meer mogelijk was. En toen, juist toen Sternberg zijn nutteloos geworden wapen in het gezicht der grijnzende soldaten wierp en Winton op het punt stond zichzelf een pijnloozen dood te verschaffen, uitte Wong Tom een kreet van onbeschrijfelijke verlichting en vóór ze het wisten waren zij binnen de Heilige Veste, terwijl een kolossale bonze de zware deur, die ze zoo lang had buiten gehouden, dichtwierp en grendelde, juist op het oogenblik dat de woeste soldaten ze bestormden. Toen hij zeker was, dat deze veilig gesloten was, wendde hij zich tot de vreemdelingen, die letterlijk aan de kaken des doods ontdukt waren en maakte een diepe buiging voor Wong Tom.

Vlak bij de deur wierp een lantaarn een vlek van licht, die aantoonde, dat zelfs de Heilige Veste niet ontkomen was aan de gewelddadigheden, die binnen de muren van Shen Fun hadden gewoed. Vlak voor de poort lag het lichaam van een man in priesterkleeren op zijn gezicht, terwijl zijn armen en beenen krampachtig trokken. Dicht daarbij lag nog een lichaam — ook dat van een priester, terwijl de brandvlekken op zijn geschoren schedel bewezen, dat hij eerst kortelings was ingewijd. Even verder werkte Dick zich met moeite los uit een boschje geknakte struiken; en Sternberg liep toe om hem te helpen, terwijl Wong Tom tot den bonze, die ze zoo juist op tijd had gered, snel tal van vragen richtte in een dialect, dat zelfs Winton niet verstond.

Macpherson en de half-bloed waren zoo uitgeput, dat de eerste wankelend tegen den muur leunde, terwijl Jenkinson, nog steeds met het bebloede zwaard in zijn hand, zich hijgend uitstrekte op het pad aan zijn voeten.

„Het is zooals ik vreesde”, antwoordde Wong Tom, toen Winton de schijnbaar eindelooze uiteenzetting van den bonze met een dringende vraag onderbrak.

(Wordt vervolgd)

HET BRIENZER MEER BIJ AVOND

SPIEZ EN OMGEVING

WONDERLIJK is de tegenstelling en de overeenkomst tusschen Holland en Zwitserland. De Hollandsche vlakten, de Zwitsersche bergen, ze eischen van de bewoners der landen, waar de vlakte wegdeint in den laaghangenden mist en waar de toppen der bergen zich terugtrekken in de hooge wolken éénzelfde krachtsinspanning om den strijd tegen de natuur te kunnen volhouden. In Holland weren de dijken de steeds dreigende zee, in Holland worden de wateren overbrugd, in Zwitserland worden de bergen doorboord, moeizaam de wegen gelegd over den hoogsten bergtop. In Holland en in Zwitserland is men steeds op zijn hoede, hier tegen de wateren, ginds tegen lawines en bergstoringen. Bij alle verschil is de overeenkomst onbetwistbaar. En eenzelfde wezen typeert Hollander en Zwitser: beiden vasthoudend, rustig en zonder overhaasting, wachtend de dingen, die komen zullen. Het is mede daarom, dat de Hollander zich zoo wel voelt in Zwitserland, te gast bij de Zwitsers, die met beminnelijke gastvrijheid den vreemdeling ontvangen. Vooral in die plaatsen, welke door mondain vreemdelingenverkeer nog niet werden aangestast. ☼ Zoo geschiedde 't in Spiez, het oude stadje aan het Thunermeer, waar de Hollander zich al buitengemeen thuis voelt. Immers ver strekt het wijde meer zich uit: wel omsluiten de bergen het vriendelijke dal, wel rijst in de verte de Niesen met zijn besneeuwden top, maar toch, de Hollander voelt zich aangetrokken tot die streken, waar het water iets van de vredige rust van eigen vaderland suggereert. Al is dan die rust van volkomen andere allure, kan ze niet in zichzelf alleen bestaan en vindt ze een tegenwicht in de grootsheid der bergen, welke den vlak-lander nooit doet ontkomen aan het gevoel van enge beslotenheid, waardoor op den duur zijn innerlijk evenwicht wordt ondermijnd. En hen doet vluchten naar de toppen der bergen, welke zich rondom Brienz- en Thunermeer verheffen. Naar de Niesen, waar-

heen een steil bergbaantje voert in een tempo, dat den niet-geacclimatiseerden reiziger in voortdurenden tweestrijd brengt. Immers de beklemming, die hem, alleen tengevolge van physiologische verschijnselen overvalt, is niet in staat zijn overgave aan dit wijde, koele, klare onbekende te verminderen. Het onbekende, te voren uit vele afbeeldingen vaag vermoed, maar toch nimmer in den geest geworden tot een werkelijkheid, als zich dan voor hem openbaart. Een werkelijkheid, welke in zijn lage landen nooit bestaanbaar is. Immers sneeuw en ijs zijn voor den Nederlander steeds onvermijdelijk verbonden met winterkoude en felle stormen, maar nooit bloeien de leliën en viooltjes in het jaargetijde, dat de velden wit zijn van sneeuw. En dit verbond tusschen winter en lente is verbijsterend van romantiek, een romantiek, welke niet in eenen kan worden doorvoeld en begrepen. ☼ Daar bloeien narcissen en primula's, gentianen en berglelies, daar wemelen alle lentekleuren. In de sneeuw, naast de sneeuw, kleurige vlekken in smetteloos wit, in het donkerbruin der berggesteenten. Maar geen greintje sentimentaliteit is aan deze romantiek verbonden, een romantiek, die in Spiez zelve, beobjecten die de Zwitsersche historie bezit. De legende verkonigin Bertha, in 933 het kasteel te Spiez, waarvan de toren ver in den omtrek zichtbaar is, zouden hebben gebouwd. Dit kasteel zou van dien tijd af de „goldene Hof” zijn genoemd, de heele streek zou „goldene Luft” hebben geheeten. Even onwaarschijnlijk als dichterlijk moet deze sage worden geacht; misschien werd ze wel gedicht door dien Vrijheer van Strättligen, die als minnezanger wordt genoemd. In de 13e eeuw behoorde het kasteel te Spiez aan het adellijke geslacht van Johannes, ridder von Bubenbergh. Geducht waren de mannen

uit dit geslacht; ook voor onze vaderlandsche historie zijn ze van beteekenis. Immers het was Adriaan van Spiez, die in den slag bij Mürren Karel den Stoute versloeg, toen, gelijk we 't allen op de schoolbanken hebben geleerd, de Zwitsers zich meester maakten van „al het goud en alle kostbaarheden, welke zich in Karels tenten bevonden”. ☞ Voor mij is de gedachte aan Zwitserland altijd verbonden gebleven met deze smadelijke nederlaag: de school laat iemand niet zoo gauw los! Maar toen ik stond in de ridderzaal van het oude kasteel, dat gebouwd zou zijn op de resten van Romeinsche fundamente (een gedeelte van den Romeinschen muur bleef bewaard), toen drong tot me door, hoe verbitterd en met welke liefde voor hun geboortegrond de Zwitsers den Bourgondiër uit hun land hebben verdreven. ☞ Als de Zwitser zelve is ook dit kasteel en het daarneven liggende kerkje: stoer en onverwrikbaar. Het kasteel is thans geen particulier bezit meer; het wordt toegankelijk gemaakt voor het publiek. Een vereeniging tot behoud van kasteel en kerk werd opgericht, opdat dit belangrijke middeleeuwsche overblijfsel ongehavend voor de toekomst behouden zal blijven. Over den oever van het meer hangt de bovenverdieping van de pastorie: daar gaat het stille leven rustig zijn gang, ver van het wereldrumoer. Zoo opgenomen in heel de rustige sfeer, die Spiez, het Thuner en het Brienermeer beschermend omringt. Dit sluit niet uit, dat de zomergasten, die ieder jaar in tamenlijk grooten getale naar Thuner- en Brienermeer gaan (vele Hollanders bevinden zich hierbij) gemeenlijk niet plegen onder te gaan in die groote rust. Daarvoor lokken de meren te zeer den vreemdeling, die in eigen land gewend is den zeilschoot in handen te nemen. Twee havens bergen roei- en zeilbooten, waarmee op zomersche dagen de meren druk worden bevolkt. Toch, men dient er op zijn hoede te zijn. Immers ik zag op een prachtigen voorjaarsdag, hoe plotseling een dwarrelwind kwam opzetten, die het een zeilbootje midden op het meer geducht moeilijk maakte veilig en wel aan den oever te komen. 't Gelukte, maar toch, de inwoners, die de grillen van het meer kennen, waren niet volkomen gerust op den afloop van dit zeilavontuur. ☞ Doch voor den minder ervaren roeier of zeiler biedt het meer veiliger genoegens. Men zwemt er wonderlijk licht in het doorschijnende water en Spiez zou uitgeschakeld moeten worden van het internationale verkeer, als het niet ook zijn zonnebad, zijn „Lido” had, dat overal, waar 't gevonden wordt, voor tintelende vroolijheid zorgt. En voor degenen, die het verder van huis zoeken, zijn trams en treinen die snel voeren naar de hoogste toppen van het Berner-Oberland en evenzoo snel naar de Riviera-heerlijkheid van Montreux, van het meer van Genève. ☞ Dichterbij echter vinden we Beatenberg, aan de overzijde van het meer, waar naar de legende wil, eenmaal de heilige Beatrix woonde, van Brittannië hierheen gekomen, om het Christendom te prediken. En de Beatusgrotten, waarin men diep kan doordringen, zijn een gezocht einddoel. ☞ Nog vinden we in de omgeving van Spiez het typisch Zwitsersche Wimmis, de hoofdplaats van het Niedersimmental. Einigen, (een wandeling van ruim een uur) is van een besloten liefelijkheid, die in het oude kerkje met zijn rank torentje gesymboliseerd schijnt te zijn. Van dit kerkje wordt gezegd, dat het de oudste kerk van heel de streek zou zijn, dat van hieruit alle overige kerken in het Berner Oberland zouden zijn gesticht. ☞ Het is alles van een liefelijkheid, die den Hollander, niet bestand tegen de ontzagelijke grootheid van sneeuw en bergen, bekoort en veroverft. En toch! Ook de Hollander wendt zich weder naar de bergen, welke hem, die ze telkens en telkens

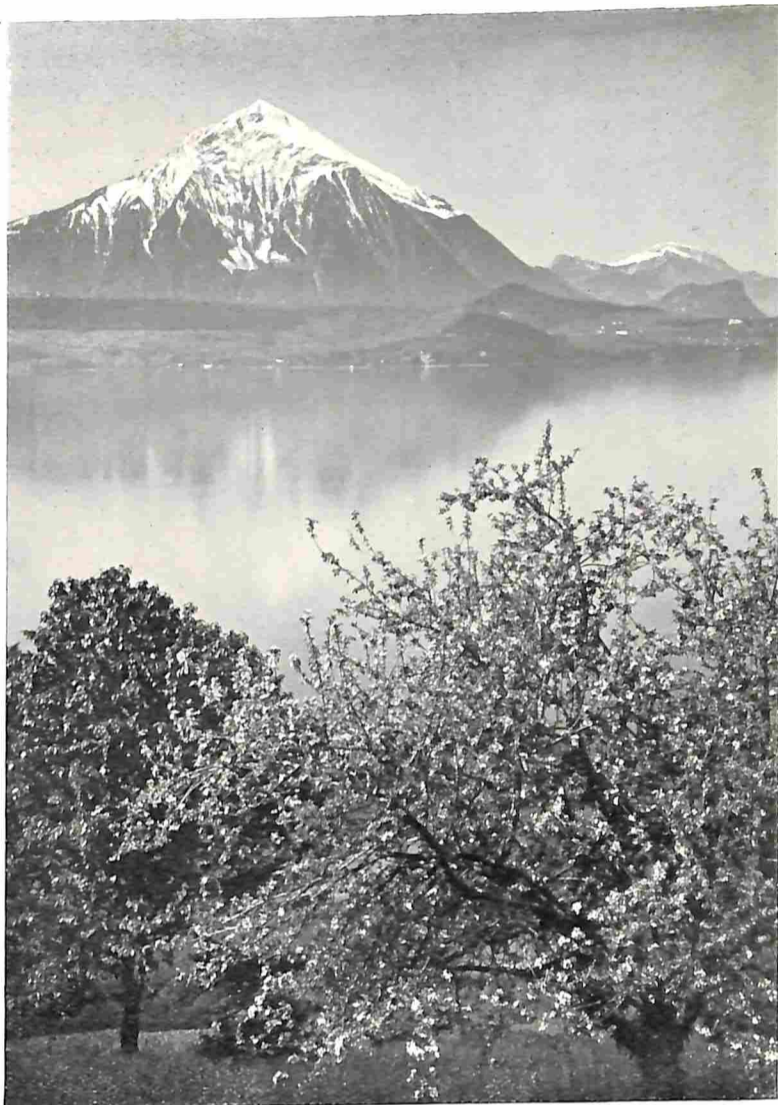

Foto G. Schneider

HET THUNER MEER MET DEN NIESEN

weer beklimt, in een roes brengen, waardoor ieder gevaar, iedere gedachte aan gevaar zelfs, verdwijnt. Zoo vertelde ons onze geleider, zelve een hartstochtelijk bergbeklimmer, die de hoogste Alpentoppen had bestegen. Die toch evenzeer als wij, de schoonheid van het Thunermeer, de romantiek van Spiez waardeerde. En ons bracht naar de

AAN HET THUNER MEER

Foto W. Schweizer

BERGLELIE

Niesen, waar het Thunermeer zich effen spreidt, als een gigantische spiegel voor de besneeuwde kruinen van Eiger, Mönch en Jungfrau. Wier gletschers we naderhand zelve zullen betreden, wat mezelve betreft, wankel en aarzelend, maar begrijpend en meevoelend de ontzaglijke aantrekkingskracht van het hooggebergte die er uitgaat van het stralende, eeuwige wit der sneeuw.

RO VAN OVEN

PADDENSTOELEN

WANNEER men een lezing, liefst met gekleurde lichtbeelden, bijwoont, of een excursie, waarbij leken de gelegenheid hebben onder deskundige leiding een en ander van paddenstoelen te zien en te vernemen, kan men steeds hooren: „Ik wist niet dat paddenstoelen zoo mooi waren, dat er zooveel verscheidenheid in kleuren en vormen voorkomt”. En wel zijn zij mooi, de paddenstoelen, die kleur en fleur geven aan den bodem van het herfstbosch, de Russula's, die in heldere groene, gele roode en paarse kleuren soms bij honderden op één plek verschijnen, de vliegenschwammen, die met hun witgespikkelde vurig roode hoeden de berkensingels op onze heigronde kleuren, de coquette hygrophorus zwammetjes, die in hun schitterende kleuren, van geel, rood, groen en oranje, de weiden sieren in het late najaar. Hoe decoratief staat de gouden Pholiotus aan de stammen onzer boschboomen en de groote groepen van de gele en oranje zwavelkopjes rondom

de stompen in onze dennenbosschen. Hoe schitteren in een reeks van kleurschakeeringen de fluweelachtig glanzende elfenbankjes en hoe mooi steken de gele hoeden van den hanenkam af tegen het dikke mos in onze bosschen. Verscheidenheid in vorm, veel meer nog dan in kleur, doet steeds den natuurhiefhebber in bewondering staan. Ik noem hier slechts, de liefhebber in bewondering staan, de geweizwam, de zadelzwam, parasolzwam, de aardtongen, de vogelnestzwam, de judasooren, den hoorn van overvloed, de vogelnestzwam, de aardsterren, de koraalzwammen, de sponszwam, zwammen, die in hun naam reeds de aanduiding van hun vorm dragen. Altijd en overal zijn zij te vinden maar toch vooral in het najaar, wanneer het blad van onze boomen valt, en de groote belangstelling in de natuur, die, als levende natuurstudie, een zoo gelukkig verschijnsel is der laatste tientallen jaren, uit zich dan ook in tal van artikelen over zwammen in onze bladen. Het werken der Natuur-Historische Vereeniging in algemeen zinn, der Nederlandsche Mycologische Vereeniging, meer speciaal op dit engere gebied der paddenstoelen, hebben allengs den paddenstoel gemaakt tot gemeen goed van groote groepen onzer bevolking en artikelen, ook in onze groote dagbladen, albums en kalenders, zijn ons even zoo vele bewijzen voor de steeds toenemende belangstelling in deze geheimzinnige plantenwereld. Het kan allereerst zijn nut hebben een en ander te zeggen over een heerschende verwarring bij het gebruik der namen. Men is gewoon, haast onbewust de namen: schimmels, zwammen en paddenstoelen door elkander te gebruiken. Toch is het mogelijk de begrippen die deze namen uitdrukken, scherp uiteen te houden. De planten worden verdeeld in twee groote groepen, n.l. de Sporenplanten (Cryptogamen) en de Zaadplanten (Phanerogamen). Het groote onderscheid is dat de eerste zich voortplanten, door een, zich van de moederplant losmakende, éencellige spoor, terwijl bij de laatste dit geschiedt door het zaad, een veelcellig orgaan, dat in zich reeds, in eersten aanleg, de embryo van de nieuwe plant bevat. Onder die Sporenplanten kent men verschillende groepen, er behooren toe de ons allen bekende varens, mossen, wieren en paardestaarten en er behooren ook toe de zwammen die ons hier bezighouden. Deze zwammen (fungi) behooren tot de onderafdeeling der z.g.n. loofplanten (Thallophyten) welke geen eigenlijke differentiëring vertoonen in wortel, stengel en bladeren, doch uit een gelijkmatig, uit draden opgebouwd, weefsel bestaan. De zwammen zijn onder deze daardoor gekarakteriseerd, dat zij nimmer bladgroen bevatten. Onder deze zwammen kent men verschillende groepen; de genoemde draden kunnen tot een dicht ineengeweven massa zijn vergroeid of zij kunnen afzonderlijk, geïsoleerd blijven. Tot deze laatste behooren die organismen, die men in het gewone leven met den naam schimmel aanduidt. Wetenschappelijk zou hier nog wel een en ander van te zeggen zijn, doch hier zij het voldoende er den nadruk op te leggen dat zwam dus de verzamelnaam is van de plantengroep, schimmel die van een ondersoort. Met den paddenstoel is het nu nog weer enigszins anders gesteld. Deze vormt niet een afzonderlijk organisme, doch slechts een gedeelte daarvan, n.l. het vruchtlichaam, dat de sporen voortbrengt. Zij zijn dus te vergelijken met de vruchten van onze hogere planten, met appels en peren, bessen en komkommers, maar terwijl bij deze laatste de eigenlijke plant relatief van groote afmeting is en de vrucht van een veel geringere, is dit bij de zwammen omgekeerd. Het vegetatieve deel, dat is dus dat gedeelte dat dient voor de voedselopname, voor den groei van de plant, is hier gewoonlijk voor ons oog verborgen en komt voor als een fijn weefsel van microscopisch dunne draden in het substraat, waarop de zwam groeit, dus in den bodem, op bladeren, boomen, planten en dieren.

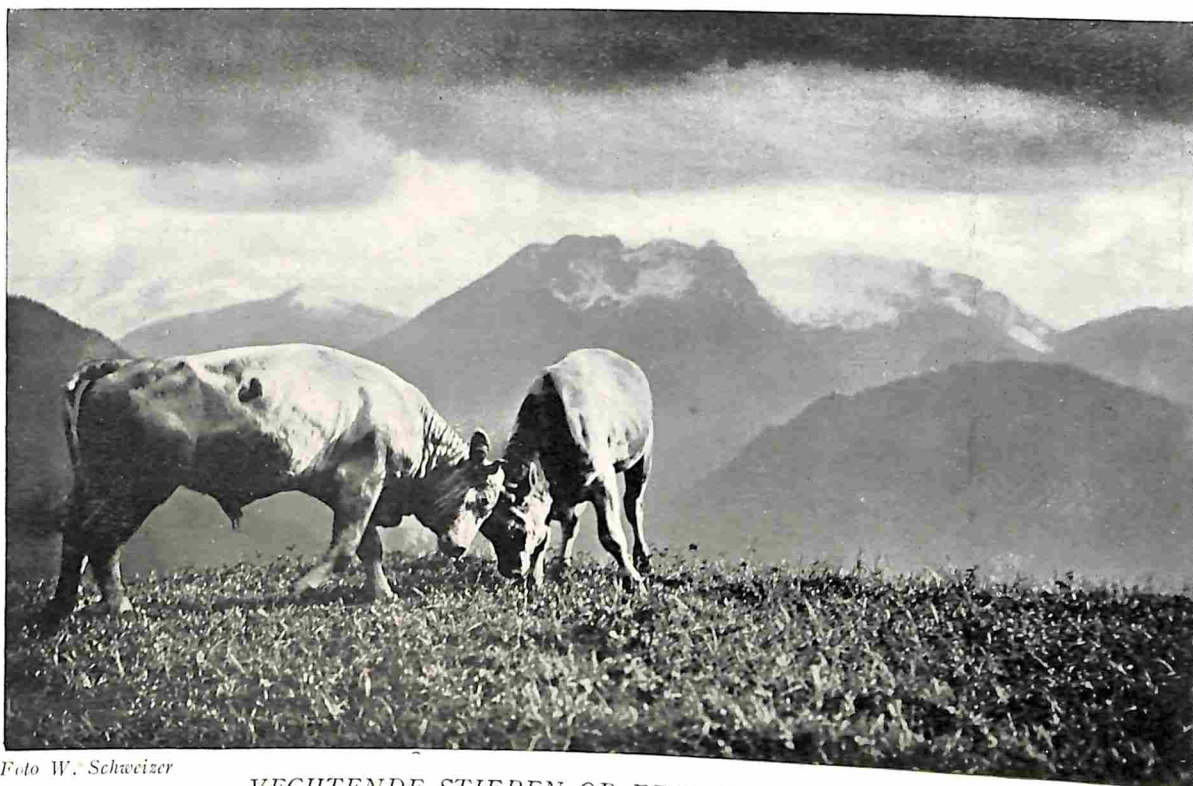

Foto W. Schweizer

VECHTENDE STIEREN OP EEN ALPENWEIDE

Deze eigenlijke zwamplant wordt ook wel zwamvlok of mycelium genoemd en deze vormt nu plaatselijke verdikkingen in zijn draden, welke uitgroeien tot vruchtlichamen, die wij gewend zijn paddenstoelen te noemen. ☒ Paddenstoelen zijn dus geen zelfstandige planten, maar deelen daarvan, n.l. het generative (voor de voortplanting zorgende) deel dezer planten. Van deze zwamvlok ziet men in den regel niet zoo heel veel. Wanneer men den steelbasis van sommige, in afgevallen bladeren groeiende, zwammen beziet, kan men daaraan een wit vlokkelig en vezelig plus ontdekken, dat als zoodanig is te beschouwen; gewoonlijk is dit mycelium voor ons oog verborgen groeiend. Slechts in zeldzame gevallen neemt dit myceliumweefsel ook voor het bloote oog waarneembare afmetingen aan. Zoo kan het, tot één of meerdere centimeters dikke, strengen vormen bij de honingzwam, den vijand van vele onzer boomen, die onder den schors soms een geheel netwerk van strengen vormt om den boom, en in staat zijn ook ondergronds zich uit te strekken naar andere gezonde boomen op eenigen afstand. Deze mycelium-strengen zijn gewoonlijk hard en daardoor in staat langen tijd over te blijven. Zij vormen wat de Duitschers noemen een Dauer mycelium en zijn bij de Honingzwam wel bekend onder den naam Rhizomorphen. Een dergelijk Dauermycelium kennen wij o.a. ook in het moederkoorn, als verhard mycelium van een lagere zwam, die de graankorrels in de aren in jongen staat doorgroeit en de bekende zwarte, uitstekende, lichamen vormt in de aren van rogge en andere grassen. ☒ De paddenstoel kan van zeer verschillende vorm zijn, en van microscopisch kleine lichaampjes tot tientallen kilo's zware vruchtlichamen vormen. Wij zullen ons hier bepalen tot die welke wij gewoon zijn, naar den vorm, als hoedzwammen aan te duiden; zooals reeds is opgemerkt dienen zij tot het voortbrengen der sporen. Hun geheele inrichting is daar op gebaseerd. Zij dragen op een steel een hoed, waaraan op verschillende wijzen de sporen worden gevormd. Dit kan geschieden aan plaatjes, welke straalsgewijs zijn te zien aan den onderkant van den hoed, in buisjes, welke als loodrechte pijpen, hangen aan den onderkant van den hoed, of aan stekels, welke als druipsteen hangen onder aan den hoed. Al naar gelang dit is, onderscheidt men dan ook: plaatjes-buisjes-stekel-zwammen. De hoedoppervlakte aan den onderkant vertoont in overeenstemming daarmee een rad met zeer dichtopeengeplaatste spaken, zeer fijne ronde openingen of stekels. Ook heeft men paddenstoelen waar geen afzonderlijke organen voor de sporenvorming gebruikt worden, doch waar dit aan de geheele oppervlakte geschiedt: de z.g.n. korst en knotszwammen; terwijl er ook zijn, waar dit geschiedt niet aan de oppervlakte van de zwam, doch in het binnenste weefsel van de zwam.

Dit zijn de z.g.n. Buikzwammen, waartoe o.a. behooren de Stuijballen en aardsterren. Bij al deze zwammen heeft de sporenvorming plaats vrij aan afzonderlijke cellen op steeltjes. Zij heeten dan ook steeltjeszwammen (Basidiomyceten), in tegenstelling met hetgeen plaats heeft bij de Zakjeszwammen, de z.g.n. Ascomyceten, waar binnen in buisjes, de sporen zich, meest ten getale van 8, vormen. Tot deze laatste behooren b.v. de bekende eetbare Morielje en zeer vele z.g.n. lagere zwammen, die verschillende plantenziekte veroorzaken. ☒ Wanneer de sporen rijp zijn worden zij van de steeltjes, waarop zij staan geïsoleerd; dat geschiedt gewoonlijk met een zekere kracht, waardoor zij tot over een lengte van 0.1—0.2 m.m. horizontaal worden weggeschoten. Daarna vallen zij vrijwel loodrecht naar beneden. De onderlinge afstand der plaatjes en de stand van den hoed ten opzichte van den steel (horizontaal) is zoodanig dat de sporen de meeste kans

hebben, na isolatie, vrij naar beneden in de buitenlucht te geraken. De lengte van den steel is ten opzichte van den hoed zoodanig, dat in verband met de snelheid van de vallende spoor, er voldoende ruimte is om de sporen door de heerschende luchtstromingen te verspreiden. ☒ De hoeveelheid sporen, welke zoo'n hoedzwam produceert is enorm. Men heeft daaromtrent vrij nauwkeurige berekeningen kunnen maken. Door de geschetste inrichting met plaatjes, buisjes en stekels wordt allereerst de productieve oppervlakte

voor de sporenvorming sterk vergroot, en wel kan dit tot het 160-voudige plaats vinden. Wanneer men nu microscopisch op een bepaalde oppervlakte, b.v. 1 mm², het aantal sporen telt, kan men gemakkelijk de totale hoeveelheid sporen leeren kennen. De periode van sporenproductie is bij de verschillende zwammen zeer verschillend. Soms is deze in eenige uren afgelopen, soms duurt ze dagen, men heeft bij enkele een maanden langen onafgebroken stroom van vallende sporen kunnen constateeren. In aanmerking nemende al deze factoren komt men tot duizelingwekkende getallen voor één zwam. Zoo produceert volgens Buller, die daaromtrent zeer uitgebreide onderzoekingen deed, een reuzenbovist 7.000.000.000.000, een fomes afplanatus (een boomparasiet) 15.460.000.000.000, de zadelzwam 50.000.000.000, de weidechampignon 16.000.000.000, de geschubde inktzwam 5.240.000.000 en de coprinus sterquillinus, een betrekkelijk kleine inktzwam, 100.000.000, sporen; de laatste binnen 8 uur. ☒ Men vraagt zich af waartoe deze enorme sporenproductie dient. Wij weten hieromtrent nog niet zoo heel veel met zekerheid. Zooals ik reeds opmerkte, bevatten de zwammen geen bladgroen. Zij zijn daarom niet in staat, zooals de groene planten hun lichaam op te bouwen, om door assimilatieproces, uit het koolzuur van de lucht, doch moeten dit doen door reeds gepraeformeerde organische stoffen op te nemen. Zij staan in dat opzicht gelijk met dieren en mensch, die deze ook noodig hebben.

(Wordt vervolgd)

DR. G. S. MEULENHOF

Foto L. Dersman Czn.

DESTINKZWAM (*PHALLUS IMPUDICUS* L.) ONGENIETBAAR

Foto R. Tepe

PARASOLZWAM (*LEPIOTA PROCERA*) EETBAAR. HET HIER AFGEBEELDE EXEMPLAAR IS NOG IN GESLOTEN TOESTAND

Noord-Holland's polderland

„WAT toch”, heb ik me herhaaldelijk afgevraagd, „wat toch is die immense bekoring, die het polderlandschap op ons uitoeft? Zijn het de rechte, soms met boomen omzoomde wegen, zoo karakteristiek in dit wijde land; zijn het de, als met een liniaal getrokken slootjes, die de drijvende wolken weerspiegelen; is het de gladde, malsche satijnigheid der weiden, zijn het de grootsche, stuwende wolkgevaarten of zijn het de sierlijke, bochtige weteringetjes, die zich kronkelen door het welige land? Zijn het de fijne silhouetten der geestige molens of zijn het de glanzende, trage koeien, met de zacht-weemoedige droom-oogen? Zijn het de karakteristieke, welvarende boerenwoningen, waar de bewoners nauwelijks een stukje grond voor wat bloementooi kunnen missen, of is het de milde sfeer, die al dit afzonderlijke bijeenbindt in onverbreekbaar verband, totdat het geheel geworden is het typisch Hollandsche landschap, vlak en eindeloos, wellicht wat eentonig, maar stellig niet zonder grootsheid in zijn onbegrensde uitgestrektheid.” En ik vroeg het den vreemdeling, die Holland kent: „Vindt ge Holland mooi?”

„O ja, heel mooi.”

„En kunt ge me zeggen waarom?”

„Even dacht de vreemdeling na. „Ik denk”, zei hij aarzelend, „dat wat ons in Uw land zoo sterk bekoort, vooral het welvarende en verzorgde is. Nergens een onverzorgd stukje land; overal de grootste properheid, geen vervallen huizen, geen donkere krotten. Nergens ziet men armoede. Dat alles maakt op den buitenstaander wel veel indruk. En dan al dat water. Telkens maar weer nieuwe slooten, grachten en kanalen, bevaren door schilderachtige booten. Het is dat karaktervolle, dat den vreemdeling zoo boeit en trekt.”

„Maar wij, we zien nog met andere oogen. Onze schilders hebben ons de oogen geopend voor de zoete poëzie, die er ook in dit schijnbaar nuchtere polderland sluimert. Ze hebben ons het zilverige groen der frissche weiden leeren bewonderen en de zeer bijzondere, intieme schoonheid, die men leert begrijpen en liefhebben, hoe meer men ervan ziet, hoe meer men doolt langs de vaarten en kanalen, of over de dijken; langs de slootjes met hun liefelijken zoom van biezen en pluimen, waartusschen vuurpijlen, wilde spirea en gele lisschen opschieten, terwijl de blanke kommen der witte waterlelies rustig drijven tusschen de groote platte bladeren. Kent ge ons polderland, als de avond komt aangeslopen, als de in duizenden kleuren brekende lucht zich weerspiegelt in het gladde watervlak, de droomerige roep van de koeien weerklinkt en de schrille kreet van een verre vogel scheurt door de hooge, ijle lucht; als de blauw-geschorte figuur der boerin nog schijnt en schuift bij de rekken met melkemmern, de boer zijn laatste vracht hooi het erf op rijdt? Dan komt daar een vrede gevaren over het lage land, zooals ge elders niet vinden zult, dan klinkt de late roep van den visscher over het water naar de zoetjes het kabbelende water klievende schuit, dan hoort ge straks het lichte plassen van riemen van late roeiers, die telkens aan hun spanen een fonkelenden druppen-

Foto R. H. Herwig

NOORD-HOLLAND'S POLDERLAND. OUDE NIEUWDORP

regen omhoog halen. Heel hoog piepen de schurende riemen in de oogen der pennen. Al die brooze avondgeluiden dreigen te breken in den aandonkerenden nacht. Nog kunt ge het geestige torentje van het nabije dorp onderscheiden, nog kunt ge turen naar de fijn-lijnige silhouet van het witte ophaalbrugje, naar de samengestelde lijnen van den forschen molen. Vol sfeer, vol karakter zijn de avonden in de Hollandsche polders. Langzaam aan versmelten de boomtoefen rondom de boerderijen tot zwarte klompen. Een ster begint te twinkelen. Een stemming van verheven ernst deelt zich aan den toeschouwer mede, ondanks de betrekkelijke nietigheid der enkele dingen. Niemand ontkomt aan de bekoring van deze koestrende intimiteit. Onder tegen den dijk zit het visschertje en rookt in gelaten zielerust zijn pijpje. Een ronkende motorschuit vaart voorbij. De roep, de avondgroet, weerkaatst tegen het water, blijft nog lang nahangen in de lucht. En de schemering wint, wint. Meer en meer omsluit de groeiende deemster huizen, boomen, water en land in een bleek-grauwen mantel. Een teere nevel komt over de weiden hangen, die de rompen der koeien omwaast. Daar tintelen reeds de lichtjes tusschen de boomen der lantarens. Nu is de nacht gekomen

Een stille, geruischlooze nacht, waarin zelfs de bleeke geluiden deel worden van de wijde stilte, die grenzenloos zich legt over het lage land.

F. v. W.

Tante Truitje

VAN de week had mijn zus Lizet, waar ik op visite was, een buurdame uitgelaten, en kwam zuchtend binnen.

„Hè, 't is een best mensch, maar als ik haar een vol uur bij me heb vind ik 't toch

wel een beetje veel van 't goede!” „Kind”, zei ik lachend, „'t kon wel erger — denk bijvoorbeeld eens aan tante Truitje!” „O, weet je nog!” Lizette lachte nu ook hartelijk — „hoe ze altijd vooruit aankondigde tot wanneer haar bezoek duren zou?” „Bezoeking noemden we dat!” We verdiepten ons samen in herinneringen, en zagen tante Truitje, die al wel veertig jaar dood is, in al haar omvangrijkheid vóór ons.

„Mooi was ze niet, grootvaders zuster, en elegant zeker niet! Wie haar zag komen aanschommelen, in haar wijden pelerienmantel, die haar nog eens zoo breed maakte, de hoed scheef gezakt, de zoom van haar rok afgetrapt, zou zeker niet gedacht hebben dat zij en Oom „Sjeraar” heel aardig van hun lijfrente konden leven. Ze kwam meestal alleen. „Oom Sjeraar moest nog uit!” Waarom, en waarheen, vertelde tante niet. Alleen op verjaardagen kwam plechtig Oom Gerard, in lange pandjesjas, hooge hoed op, met tante Truitje mee; hij sprak dan zeer weinig, zij als steeds heel veel, maar 't bezoek duurde niet lang. Daarentegen, als ze, zoo ééns per maand, alleen kwam, behoefden we ons geen illusies te maken.

„Goeienmiddag!” zei ze opgewekt, bij 't binnenkomen. „Zoo, 't is precies half twee, dan kan ik blijven tot half vijf!” Ach, tante Truitje, tante Truitje! wat inwendige zuchten hebt ge ons gekost! Ze had er zelf geen flauw vermoeden van. Om half vijf, geen minuut eerder, stond ze op, en begon omslachtig mantel en sjaals aan te trekken.

„Zóó!” zei ze tevreden. „Nou ga ik maar eens

opstappen. Daar hebben we weer eens gezellig gepraat!" ☒ Dat praten nam zij meest voor haar rekening, en aan stof ontbrak het haar nooit. Het weer, kleeven, eten, hadden haar ruime belangstelling. Heel graag prees ze haar eigen toebehooren, en pas goed had alles waarde, als het leek op wat het niet was. „We hebben gisteren schelvisch gegeten . . . heerlijk! Ik kan je verzekeren, 't was nèt kalfsvleesch!" „Jullie moeten die worst van de Groot eens probeeren, zóó fijn! 't Lijkt wel gerookte zalm". ☒ Ze zei: „Mijn zijden blouse is zoo goed uitgevallen, op je verjaardag zal ik 'm aantrekken; 't is nèt fluweel!" Maar evengoed: „We hebben fluweel uitgezocht voor de portière in den salon. 't Glanst zóó, je zou zeggen dat 't zij was". ☒ Ze besteedde veel zorg aan haar „salon", maar zelden kwamen de hoezen van de stoelen. Alleen op hóóge feestdagen! Eigenlijk was 't meer haar oude Mina die haar beste zorgen aan „'t salon" wijdde. Mina, met haar kor-net en sterk gesteve lichte katoenen japon, keek altijd wat wantrouwig als wij, kinderen, kwamen. ☒ „Vege jullie je voeten?" vroeg ze dringend. „Doe jullie hier de mantels maar uit, die zijn misschien vochtig en de hoeze benne der af". Van de stoelen, begrepen we wel en gingen eenigszins plechtig achter Mina aan naar het heiligdom. „Krui-melen jullie niet met de keek?" was haar laatste waarschuwing als ze ons, ik denk met angst in 't hart, binnenliet. ☒ Als kind kwam ik wel graag bij tante Truitje. Er was zooveel merkwaardigs te zien! Daar waren de reuzen koffervisch en twee opgezette vogels, (tante zei: een arend en een ekster. Uit mijn herinnering weet ik nu dat 't een sperwer en een bonte specht moeten geweest zijn!) een geheel met kralen gehandwerkt schellekoord, dat echt belde als men er aan trok, en dan een verontwaardigde Mina deed binnenkomen; een doos met een papegaai er op, uit kleine stukjes postzegel vervaardigd, tot onze diepe bewondering; een soort van glazen kegeltje met wel tien soorten zand er in, die samen een landschapje vormden en dat uit Engeland kwam; twee reusachtige Chineesche bloempotten (waar geweldige aspedistra's in stonden), met gekleurde popjes en huisjes er buitenop. Ik probeerde er verhalen van te maken, en liep er al maar omheen. ☒ En dan nog prachtige Japansche en Chineesche platen, die Oom geloof ik eens van een neef gekregen had, bij wijze van afbetaling. Het waren heel kostbare platen, zei tante Truitje, „net schilderijen". Ik geloof wel dat ze ècht mooi waren, in elk geval, ik vond ze toen prachtig, en tante Truitje, ziende hoe ik er vån genoot, beloofde eens, gul: „Later mag jij die allemaal". Maar niemand dan zij en ik wist dat, en ik heb ze dan ook niet gekregen. Toch had ik er al genoeg plezier van gehad. ☒ De cadeaux die ze voor ons meebracht op verjaardagen, meest „sieraden", hadden allen weer gemeen dat ze leken op wat ze niet waren. „Net goud", „net zilver", en „net diamant" was 't gewoonlijk, en foci-lee-lijk altijd. De schijnbaar breekbare dingen — een majolica bloempot, met uitsteeksels aan alle kanten, en véél goud, of een varenbakje in den vorm van een wagentje, met gou-

NOORD HOLLAND'S POLDERLAND. DE SCHERMER

den wielen, voortgeduwd door een steenen knaapje in een enkel hemdje, hadden buitendien de eigenschap, in dit geval een heel ongelukkige, „ijzersterk" te zijn. Tante's teere zorgen er voor: „ik wou 't eerst sturen, maar ik dacht, dan breekt 't misschien, daarom heb ik 't maar zelf meegebracht", waren warempel niet noodig! ☒ Al de geweldige huwelijks-cadeaux trotseerden de jaren, en de meest „breeksche" dienstboden; alleen door afstaan ten bate van een liefdadigheids-tombola waren ze kwijt te raken, voor wie niet, als Betty, een lot nam, en haar eigen piéce de milieu weer terug won! ☒ De heele familie bezit nog tastbare souvenirs van tante Truitje, waaronder: een visch met wijd opengesperden muil, als bloemvaas bedoeld, een visitekaarte-coupe op „gouden" poot, een „kristallen" vruchtenbak — nèt kristal — met nèt echte vruchten! ☒ 'k Zie er tante Truitje nóg mee binnenkomen. „Kijk, hier heb ik iets, de juffrouw in den winkel zegt dat 't het nieuwste is . . ." begon ze dan met onverholen triomf. Ze had een diep ontzag voor „nieuwe uitvindingen", hoewel ze er in haar eigen huishouden geen gebruik van maakte. ☒ Ze brandde nog petroleumampen — (wij zeiden: ze mocht niet anders van Mina), maar schudde geïmponeerd het hoofd als bij ons het gaslicht aanplofte. „'t Lijkt wel een wonder! Die nieuwe uitvindingen toch!" De gashaard bracht haar op 't toppunt van verbazing.

Foto R. H. Herwig

NOORD HOLLAND'S POLDERLAND. DE SCHERMER

van een wagentje, met gou-

„Wat ze toch uitvinden! Net gloeiende kolen! Als dat nou geen wonder is!”, Haar kleeren waren misschien een mode ten achter, maar niet zoo heel ouderwetsch. Alleen trok ze ze op de meest zonderlinge manier aan. Had ze 't koud, dan deed ze een tweede japon over die ze aan had. 't Meeste was haar veel te wijd, want aan „benauwd” had ze een groote hekel, dus dat ging „best”. Wel zag men aan hals en mouwen de groene japon boven en onder de blauwe uitsteken, maar dat stoorde tante Truitje's zielevrede niet. ☒ Mantels droeg ze ook gewoonlijk meer dan één; de buitenste was in den regel de blauwe pelerien-regenjas, zooals ze toen zeer algemeen gedragen werden, er bestonden nog niet veel soorten in. Eens ging ze weg met die van grootmoeder, die haar véél te lang was; Grootmoeder was minstens een hoofd groter dan zij. ☒ Het meisje, dat haar uitliet — we waren allen wat verkouden en tante Truitje wou volstrekt niet, dat er iemand mee naar de gang ging — durfde niet zeggen hoe zonderling de visite er uitzag met dien sleepmantel. Maar de naaister, waar tante even passen moest, sloeg haar handen in elkaar. ☒ „Mevrouw, maar hier kunt u nu toch niet mee loopen, laat ik er meteen maar even een ferm stuk afnemen!” riep ze, en alleen aan 't feit dat tante volstrekt geen tijd had zolang te wachten was 't te danken, dat grootmoeder's jas gered werd, en de naaister 't stuk maar met een flinken rijgsteek omnaaide. ☒ Op 't laatst van haar leven — Oom Gérard was toen al eenige jaren dood, kwam tante Truitje niet meer. Ze was een beetje bang op straat voor de toenemende drukte, de fietsen die plotseling „aan kwamen schieten”, en voor de enkele auto's vooral. ☒ „Kind”, zei ze tegen mijn moeder, die haar trouw bezoeken ging — Grootmoeder was er ook al niet meer — „kind, 't is op straat nèt hardrijderij tegenwoordig, daar hoor ik niet meer bij, 't wordt nou tijd dat ik ga”. En de dag van haar sterven zei ze met een glimlach, net als vroeger tegen dat ze wegging: „Nou ga ik maar gauw eens opstappen”. TANTE VAN TOENTERTIJD

Aphorismen

Als men het voorrecht heeft om door het leven zelf iets van het mysterie „leven” te begrijpen, zoo aanvaarde men het ook zonder meer.

Foto Afrika Presse und Film Co.

HET PORZIA-PALEIS TE SPITAL AAN DE DRAU
DE FONTEIN OP DE BINNENPLAATS

Als wij in moeilijke tijden maar steeds opnieuw bedenken dat alles tijdelijk is, dan is alleen de trouwe fee „geduld” noodig, om te kunnen volharden.

Wij kennen de geheime machten niet, welke ons doen voortbrengen het hoogste en het laagste, maar wij moeten trachten ze te herkennen uit ons eigen innerlijk. M. W. B.

Het Porzia-paleis te Spital aan de Drau

VANAF het Gasteinertal met zijn door sneeuw gekroonde toppen voert de Tauernspoor zuidwaarts naar Spital an der Drau. Dit stadje schijnt, hoewel het zeer fraai gelegen is, bij eersten aanblik geen enkel bijzonder bouwwerk te bezitten. Des te grooter is daarom de verwondering van den bezoeker bij het aanschouwen van het juweel van bouwkunst, het Porzia-paleis, dat zich midden in het stadje bevindt. Door de heeren van het Graafschap Ortenburg omstreeks 1537 gebouwd, ging het paleis na vele lotgevallen in 1667 over in handen van het vorstelijk geslacht Porzia, welks naam het behouden heeft. ☒ Nieuwsgierig geworden door de rustig uitnodigende geste van het naar vorm volmaakte renaissance-portaal, betreden wij de vierkante binnenplaats en juist hier omvangt ons de betoovering van dit sprookjesslot. In het midden van deze binnenplaats klartert rustig het water van een fontein. Van alle zijden zien boogvormige loggia's op den toeschouwer neer. Trappen met kunstvol gebeitelde versieringen leiden van verdieping tot verdieping. Een kleine steenen leeuw op een leuning verraadt, gezien de opvatting, duidelijk den Venetiaanschen invloed. De schilderachtige tooi der loggia's op de verschillende verdiepingen, evenals de geheime trapjes geven een voorbeeld van in het oog springende renaissance-architectuur. ☒ Men behoeft niet veel phantasie te hebben om zich het paleis in zijn tijd bewoond te denken, men verwacht slechts het vervolgende mantels — van die menschen, die alleen in staat zijn deze kostbare omgeving te doen leven en er inhoud aan te geven.

A. F.

Foto Afrika Presse und Film Co.

HET PORZIA-PALEIS TE SPITAL AAN DE DRAU

Het feestelijk afscheid van de Zuiderzee

(Vervolg)

HEBT u al eens naar onzen kant gekeken?" vraagt mij iemand en ik zie achter een tafel drie meisjes zitten ieder onder een andere muts, ieder met een andere schouderbedekking, ieder . . . even aardig en fris, gebogen over het kantkussen. Dat zijn meisjes uit Brabant en Zeeland, die hun zusters van de Zuiderzee komen leeren hoe er nog wel iets anders te doen kan zijn dan netten boeten — kant klossen, kant vooral voor de mutsen. Dat zijn de leerlingen van „Het Molenwiekje" — er is echter reeds een Zuiderzeemeisje bij — een uit Elburg — daar is reeds door de ijverige zorg der dames een kantklosschool. Het Elburgertje kan de vergelijking doorstaan met haar schitterende buurvrouw, de Zeeuwsche met haar prachtige muts en fluweelen beurs en ook met de origineele Brabantsche, niet alleen wat haar uiterlijk — een visioen van fleurige kleurtjes om gezichtje en hals, maar ook wat haar werk betreft. Naast de kantklosstukjes hangen aan den muur patronen door haar zelve ontworpen en als ik die fijne dingen bekeken heb, een paddestoel motief, een schelprondje, een vlinder, dan bekijk ik die ijverige deerntjes weer geheel anders. Dit bedachten zij dus zelf, die

poëzie en die logika schuilt er onder die mutsjes? — Van de vrouwen aan de Zuiderzee zal waarschijnlijk ook veel afhangen van de toekomst. In Huizen oefenen de vrouwen zich, naar ik hoor, in het pottenbakkersbedrijf. Zij zijn ook in groote getale opgekomen naar Enkhuizen. Overal ziet men haar groote wijd uitstaande mutsen — de Isabés — met haar „roosjesronden". In Urk hoopt men de eerste kantklosschool te stichten, dus ook daar

begint de vrouw een nieuw handwerk. Buiten de gebouwen der tentoonstelling, krijgt men een blik in het huiselijk leven der Zuiderzeebewoners. Vader en Muder en de kinderen ontvangen op hun territoire—Urk, Hinloopen, Marken, Volendam en Spakenburg — en overal is weer iets anders, iets typisch en overal vertellen ze dat gisteren de Koningin-Moeder er is geweest. Bij den een heeft Zij de kussens van de bedstede in haar „eigen handen" genomen, bij den ander bewonderde Zij de kastrandjes, daar heeft Zij de koffiekant geprezen en een kindje in de wang geknepen. De Koningin-Moeder! Als zij den naam uitspreken, stralen de gezichten. — En morgen komt de Koningin en de Prinses! — In de stad was daarom nu alles vlag en versiering. Het stadhuis, prachtig in zijn soberen eenvoud. Een baldakijn in dezelfde kleur als de oude gevel en fraaie tapijten, die uit de ramen hangen. Daarvoor zouden den volgende dag 1500 kinderen voor H.M. zingen. — Ik besloot te blijven, maar dat was zoo gemakkelijk niet. Alle hôtels vol, bij particulieren ook geen plaats. Maar op het stadhuis kreeg ik nog een adres en ik was zoo gelukkig een zolderkamertje machtig te worden, bij een keurige weduwe die juist de laatste hand gelegd had aan de witte jurk met oranjelint aan 't ceintuur waarmee 't dochttertje morgen zou staan zingen voor 't stadhuis. Met uitgespreide armen hing het wonderstuk in de mooie kamer. De weduwe bracht mij naar boven, waar het raam open moest blijven voor de vlag, iets wat mij niet deerde daar het weer zacht was en ik tot laat kon genieten van het kermisgejoel en het draaiorgel en den draaimolen waar ik de Spakenburgermeisjes en jongens kon zien ronddraaien en later toen het

stiller werd van het prachtige klokkenspel dat zich ieder kwartier over het stadje verspreidt. De volgende dag was niet zoo warm zonnig als die eerste, er stond een felle wind, zooals de visschers het noemen „een krimpwind". De vlag voor mijn raam had zich als een touwtje opgerold en je hoorde de zee bulderen. Voor het feest begon, wandelde ik eerst naar den muur, die daar aan de Oostzijde langs de stad loopt. Eerst ziet men alleen den muur en de fijne lucht daarboven, maar naarmate men klimt, rijst daar eerst de horizon en dan glinstert opeens de zee voor u. Enkele schepen spreiden hun zeilen, maar de meesten lagen nu in de haven, gereed voor de Vlootrevue. Doch of die door zou gaan stond nog te bezien. Het weer was dreigend. Ook liep ik nog naar de haven. Daar vierde de wind feest, zooals het gisteren de zon deed. De duizende vlaggen en vaantjes dansten tegen de grijze zilveren lucht en van den prachtigen sombereren Drommedaris wapperde de driekleur. De haven was een mastbosch. Alles wachtte de Koningin en gelukkig, de wolken hielden zich goed. Zij speelden wel hun spel van schaduw en licht, maar toen Hare Majesteit en de Prinses eenmaal op het balkon van het oude stadhuis verschenen in haar lichtblauwe feestelijke kleeding, beiden de schouders gedekt door vorstelijk wit bont, was er een oogenblik zelfs een glimp van de zon en

konden de kinderen daar beneden het Wilhelmus doen klinken zonder dat de witte jurken en oranje sjerpen nat werden. Als de liederen gezongen zijn en er gejuicht is en de Koninklijke stoet weg is gereden naar de tentoonstelling, vinden de wolken het mooi genoeg en dalen omlaag als een zacht regentje. De vlootrevue wordt afgelast. Groote teleurstelling voor al de wachtenden in en langs de haven. Maar in de stad blijven de visschers er vroolijk bij. Ik

Foto C. J. Steenberghe

HUIZEN AAN DEN ZEEKANT TE ENKHUIZEN EN DE ZUIDERZEE, GEZIEN VAN DEN DROMMEDARIS

vraag mij af hoeveel Spakenburgsche vaders en moeders hier wel loopen, meest gearmd, met hun spruiten? — Plotse breek om 12 uur de zon door en de blijde mare verspreidt zich dat de revue toch gedeeltelijk doorgaat. In de haven waar de zware bidders en ranke jachten dicht naast elkaar als „frère et compagnon" lagen te wachten, komt beweging. Alles wat stoom heeft ontworstelt zich aan het gedrang en de zware Drommedaris ziet de zee aan zijn voet weldra bezaaid met de ranke jachten wier witte zeilen fel afsteken tegen het grijze water. Langzamerhand varen ook de bidders en jollen naar buiten en dan onder het geschut van het oorlogsschip, komt daar de „Mercur" aan, het torpedovaartuig waarop de Koningin, de Prins en Prinses Juliana zijn. Enkhuizen, het oude Enkhuizen juicht niet in zijn straten maar nu op het water, op de golven van de Zuiderzee, die voor het laatst een schouwspel geniet als dit. Al haar schepen dragend op haar golven, vlaggen en wimpels van Nederland die de Koningin groeten en Hare Majesteit, die hier zelve van een wereld afscheid neemt, die gesloten wordt voor goed. Als dan 's avonds de lichten ontstoken worden, de Drommedaris grootscher en somberder tegen de lichte zee rijst, poorten en straten feestelijk lichtslingers doen ontluiken en de kermis weder van ver haar vreugde uitgalmt, zingt het van den Westertoren in zilveren klanken en ieder kwartier, klinkt die klokkenstem helderder en helderder. Dat is de stem van het oude Enkhuizen en zoo zal voor velen de stem zijn van de Zuiderzee in de herinnering aan haar glorierijk verleden.

M. C. VAN ZEGGELEN

EEN SLIMME JAGER

DOOR H. E. KUYLMAN

2)

EEN mooie kans is er nu voor den vos om een sprong te wagen, doch hij wil niets riskeeren en hoewel trilling op trilling over zijn pels trekt en zijn neusvleugels sidderen van jachtlust, weet hij zich te bedwingen en wacht. ☞ Nu zijn de eenden klaar en de een na den ander legt zich in het platgetrapte gras, steekt den kop onder den vleugel en slaapt in. Alleen het mannetje, de mooie paarl-grijze Woerd waakt. Hij laat den kop wel in de nekholte rusten, doch zijn donkere oogen gaan rusteloos hier en daar, als vreest hij onraad. Nog steeds wacht de vos. ☞ 't Wordt tusschen die twee een wedstrijd, wie 't langst wachten en wie 't langst waken kan. En de vos weet, dat hij winnen zal. ☞ Een ondeelbaar oogenblik vallen de trillende luiken voor de oogen van den woerd, en in dat moment schijnt het, of de vos een schrede voorwaarts is geschoven. De eend heeft echter niets bemerkt en wederom vallen haar oogen een oogwenk toe. En nogmaals is de vos dichterbij gekomen, maar nu heeft hij een anderen vorm aangenomen. ☞ De achterpooten heeft hij onder het lijf getrokken, de hals is gestrekt en zijn ooren liggen plat in den nek. ☞ Zijn mooie pluimenstaart beweegt zich in lichte zwaaiing en al zijn pezen en spieren zijn gespannen tot het uiterste. De woerd beweegt zich, het schijnt wel of hij voelt, dat er onraad is en juist op het oogenblik, dat hij zich opricht en den langen nek uitrekt om te zien vanwaar het gevaar kan komen, springt de vos⁷ toe en voor de eenden op de wieken zijn, ligt het mooie mannetje met zijn glanzenden kop onder zijn klauwen. Een doodskreet scheurt de stilte, en dan keert de rust terug, terwijl de vos met zijn buit wegsliuift naar het hol, waar hij zich zijn maaltijd goed laat smaken. ☞ Het wintertert. Onder de dikke, mollige deken ligt de aarde te sluimeren. In haar werkt en groeit het

BEKRONING AAN EEN GEVEL IN DE NIEUWSTRAAT TE HOORN BEGIN 18DE EEUW

echter, want de natuur rust nimmer. ☞ Na den zwaren sneeuwval was de lucht geruimd en een strak blauwe lucht koepelde nu over de aarde. Des daags tooverden de zonnestralen een geflonker van milliarden diamanten en andere edelgesteenten op de maagdelijke sneeuw en des nachts dansten de sterren met sprankelend geschitter aan het diepblauwe firmament en waarden onbestemde geluiden onder de donkere, rijzige sparren, die met hun lange sleepgewaden geleken op een ten bruiloft trekkende schare. ☞ En wanneer het purper aan de oostkim den vroegen ochtendstond aankondigde, dan klom de koude tot haast ongekende hevigheid en als met electriciteit beladen prikte de vrieslucht en deed den bast der boomen met knerpend geluid barsten. ☞ Achter de armelijke boerenwoning aan den rand het bosch, lag de door beukesnoeren omheinde tuin. Boven de sneeuw staken de koppen van spruit- en boerekool en hongerige koolduiven streken telkens neer om zich de maag te vullen met het eenige voedsel dat nu nog te vinden was. Maar lang werden zij niet met rust gelaten, want de boer stond vaak met zijn geweer klaar en menig duifje kleurde de sneeuw rood met zijn warm bloed. ☞ Er was er nog een, die door het voedsel gelokt, het waagde te komen rooven. Dat was langoor, de schichtige haas. Hij wachtte echter, tot het avond werd; dan sloop hij langs het diep besneeuwde pad, ontweek zooveel mogelijk de lichtplekken, die de maan met scherpe belijning op het witte tapijt teekende en kwam dan ten laatste aan de beukenhaag. ☞ Hier weifelde hij altijd een oogenblik, want onbewust voelde hij het gevaar, dat een binnengaan van den tuin inhield. Maar de honger, die knagende vijand, welke in zijn ingewanden brandde, joeg hem voort en dwong hem de haag door te gaan. Dezen tocht heeft hij nu al verscheidene keeren ge-

daan en de teekens in de sneeuw zijn duidelijk en vele. ☞ Omzichtig sluift de haas nu door een der smalle paadjes en nu vergeet hij een oogenblik alle voorzichtigheid. Voor hem is het voedsel, lang ontbeerd en gretig werpt hij zich op de boerekoolkoppen en vult zich de maag. Hij bemerkt niet, dat de deeldeer een eindje opengaat, hij ziet niet, dat een blauw-stalen loop te voorschijn komt. Dan, ja dan voelt hij plotseling het gevaar, hij staakt oogenblikkelijk zijn maaltijd, blijft een oogenblik stil zitten en juist als hij stilletjes wil wegsliuipen, verlicht een vuurflits de duisternis achter de schuur en voelt hij, tegelijkertijd met het donderen van den knal, de gloeiende hagelkorrels zijn huid schroeien en krimpt hij ineen van de brandende pijn in zijn achterpoot. ☞ Ernstig verwond vliegt hij weg, zijn zweet kleurt de sneeuw rood en ofschoon doodelijke zwakte hem dikwijls noopt tot rusten, vervolgt hij zijn vlucht, totdat hij ten laatste achter een hoop opgewaaide sneeuw neerzigt. ☞ De dag breekt aan en nog zit de haas met gesloten oogen in zijn schuilplaats. De scherpe koude heeft zijn leden verstijfd, zijn achterpoot doet ontzettend pijn en de honger, welke hij des nachts niet voldoende heeft kunnen bevredigen, knaagt in zijn ingewanden. ☞ Op eenigen afstand ligt het akkermaalshout, dat hem beter zal beschermen tegen koude en ook tegen de vele vervolgers, die nacht en dag op hem loeren. ☞ Ondanks zijn smartelijk lijden wil hij beproeven de schuilplaats te bereiken en langzaam gaat hij, den verbrijzelden poot medesleepend, op weg. ☞ Nauwelijks heeft hij echter eenige schreden afgelegd of een schaduwbeeld valt op de sneeuw en dadelijk kent de

haas het gevaar, dat erger is dan de dood. ☞ „Krrr, krrr”, roept de bonte kraai, „hier is buit, krrr, krrr”. En dan komen van alle kanten de bonte roovers aanstormen en krijschend en schreeuwend omcirkelen zij nu den haas. Deze durft niet verder te gaan en drukt zich, verlamd van schrik, in de sneeuw en reeds komt de eerste aanval, een zwiepslag met de vleugels

verblindt hem bijna. ☞ Dan fladdert de troep weer op, dolzinnig van vreugde over dit onvoorziene buitenkansje. Maar meteen zijn ze weer om hun slachtoffer en grijpen de klauwen van een der brutaalsten den haas in den rug. Deze vliegt op, tracht zijn aanvaller te bijten, doch wanneer hij een uitval doet naar den een, grijpt de ander hem weer vast en zoo matten zij het zieke dier af. ☞ In het struikgewas aan den rand van het veld ligt de roode roover en wacht. Het gekrijsch van de kraaien heeft den vos verteld, dat er buit te halen is. Maar 't is nu nog niet het oogenblik om toe te springen. Den kraaien, in gemeenschap sterk, durft hij de prooi niet in 't midden van het veld te ontnemen. En daarom wacht hij geduldig, of de haas ook dichterbij het struikgewas zal komen, want hij weet wel, dat daar ook voor dezen de eenige kans van redding is. ☞ Plotseling spitst de vos de ooren, want als de wilde horde wederom een aanval doet, stuift de haas met de laatste krachten, die hem resten, op en tracht zich naar het akkermaalshout te slepen. ☞ Maar ook de kraaien hebben zijn bedoeling begrepen en beproeven hem dit door krachtige aanvallen te beletten. Zij grijpen hem vast, houwen met hun sterke snavels op zijn kop en als een hunner hem een oog blind slaat, gilt de haas zijn smart uit en doet de vos trillen van emotie, nu de buit zoo dicht nadert. ☞ Vlak bij de haag valt de haas neer, hij kan niet verder en met doodsangst in de oogen wacht hij op den dood. Nu neemt de vos de kans waar en met enkele sprongen heeft hij zijn slachtoffer bereikt. ☞ De kraaien vliegen even op zijde, verschrikt door die plotselinge komst, maar dan, woest van honger en wreedheid, komen zij gillend terug en vallen nu roekeloos op den vos aan, die ternauwernood ontkomt aan hun scherpe klauwen en snavels.

(Slot volgt)